

หญ้าแฝก

กำแพงธรรมชาติที่มีชีวิต

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

หญ้าแฝก

กำแพงธรรมชาติที่มีชีวิต

หญ้าแฝก : กำแพงธรรมชาติที่มีชีวิต

สภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่ดินส่วนใหญ่ เกิดจากการที่ผิวน้ำดินถูกกัดเซาะจากฝนตกลงมาและน้ำที่ไหลบ่าหน้าดินเป็นจำนวนมาก ทำให้สูญเสียดินที่อุดมสมบูรณ์ไปบางครั้งยังเกิดปัญหาดินพังทลาย ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อพื้นที่ทำการเกษตร ส่งผลให้พื้นที่ซึ่งเดิมเคยให้ผลผลิตทางเกษตรกรรมสูงกลับให้ผลผลิตลดลง แม้ว่าจะเป็นพื้นที่ที่ได้รับปริมาณน้ำฝนมากเพียงพอ แต่เนื่องจากการไหลบ่าของน้ำฝนจำนวนมาก ทำให้พื้นที่ดินไม่สามารถเก็บกักน้ำฝนได้อย่างเต็มที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตระหนักถึงสภาพปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้นและทรงตระหนักถึงศักยภาพของหญ้าแฝกซึ่งเป็นพืชที่จะช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของดินและอนุรักษ์ความชุ่มชื้นไว้ในดินได้ จึงได้พระราชทานพระราชดำริ ให้ดำเนินการศึกษาทดลองเกี่ยวกับหญ้าแฝก ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้เทคโนโลยีแบบง่ายๆ เกษตรกรสามารถดำเนินการได้เองทั้งยังไม่ต้องดูแลรักษามากนัก และประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าวิธีอื่นๆ ด้วย

จากพระปรีชาสามารถที่ได้พระราชทานพระราชดำริในการนำหญ้าแฝกมาใช้ในการอนุรักษ์และดิน จึงเป็นที่มาของการทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล International Merit Awards จากสมาคมอนุรักษ์ดินนานาชาติ (IECA) ในฐานะที่ทรงเป็นผู้นำในการใช้หญ้าแฝกอนุรักษ์จนประสบความสำเร็จ และแพร่หลายไปยังนานาชาติ

เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริกับนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการ กปร. ในขณะนั้น ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นับเป็นการพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับหญ้าแฝกครั้งแรก สรุปได้ดังนี้

๑. ให้ศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดินในพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาและพื้นที่อื่นๆ ที่เหมาะสมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และศูนย์การศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒. การดำเนินการศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกให้พิจารณาลักษณะของภูมิประเทศ ซึ่งแบ่งได้ ๒ ลักษณะ ของพื้นที่ ดังนี้

๒.๑ การปลูกหญ้าแฝกบนพื้นที่ภูเขาให้ปลูกแฝกตามแนวขวางของความลาดชันและในร่องน้ำของภูเขา เพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน และช่วยเก็บความชื้นในดินไว้ด้วย

๒.๒ การปลูกหญ้าแฝกบนพื้นที่ราบให้ดำเนินการในลักษณะ ดังนี้

- ๑) ปลูกในรอบแปลง
- ๒) ปลูกในแปลงๆ ละ ๑ หรือ ๒ แถว
- ๓) สำหรับแปลงพืชไร่ให้ปลูกตามร่องสลับกับพืชไร่

๓. ผลการศึกษาทดลองควรเก็บข้อมูลทั้งทางด้านการเจริญเติบโตของลำต้น และราก ความสามารถในการอนุรักษ์ความสมบูรณ์ของดิน และการเก็บความชื้นในดิน และเรื่องพันธุ์หญ้าต่างๆ ด้วย

เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๔ ได้พระราชทานพระราชดำริ ณ วัดไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปได้ดังนี้

๑. ได้ทรงศึกษาวิธีการอนุรักษ์หน้าดินโดยวิธีธรรมชาติมานานแล้ว ซึ่งในแต่ละพื้นที่มักจะเปิดหน้าดิน (ปอกเปลือก) เปลือยดินแล้วทำการเกษตร เช่น การยกร่องพรุนดิน ซึ่งยังถือว่าเป็นวิธีการผิดธรรมชาติ ซึ่งจะเกิดปัญหาในอนาคต จึงทรงแนะนำให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ทำการเกษตรอย่างไม่ทำลายธรรมชาติ เช่น การไม่ไถพรุนเปิดหน้าดิน (ปอกเปลือก) เปลือยดินเป็นต้น โดยให้ทุกโครงการในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ทำเป็นตัวอย่างแล้วหาทางแนะนำให้ราษฎรทำตามต่อไป

๒. ได้ทรงศึกษาเอกสารของธนาคารโลกเกี่ยวกับอนุรักษ์หน้าดินด้วยหญ้าแฝก จึงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ทำการศึกษาทดลองปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์หน้าดินโดยปลูก และขยายพันธุ์หญ้าแฝกในพื้นที่รูปแบบต่างๆ เช่น ขอบร่องน้ำ แปลงมะม่วงหิมพานต์ บริเวณที่ลาดชัน หรือตามร่องน้ำธรรมชาตินำหินไปกั้นเป็นฝายเล็กๆ แล้วปลูกหญ้าแฝกด้านหน้าหรือในพื้นที่ทำการเกษตร เช่น แปลงปลูกข้าวโพด เป็นต้น ทั้งนี้ให้บันทึกภาพก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการไว้เป็นหลักฐาน และให้ทุกโครงการในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ทำเป็นตัวอย่าง

เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ณ โครงการหลวง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปดังนี้

๑. หญ้าแฝกเป็นพืชที่มีระบบรากลึก แผ่กระจายลงไปในดินตรงๆ เป็นแผงเหมือนกำแพง ช่วยกรองตะกอนดิน และรักษาหน้าดินได้ดี จึงควรนำมาศึกษาและทดลองปลูก

๒. การปลูกหญ้าแฝก ควรปลูกเป็นแถวเดี่ยว ระยะ ระหว่างต้นห่าง ๑๐ - ๑๕ ซม. ทำให้ไม่เปลี่ยนแปลงพื้นที่การดูแลรักษาง่าย ควรทำการทดลองปลูกในร่องน้ำ และบนพื้นที่ลาดชันให้มาก เพื่อช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

๓. การปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวความคิดใหม่ ควรปลูกโดยไม่ต้องหวังผลอะไรมากนัก แต่ผลที่ได้จะดีมาก และการปลูกไม่จำเป็นต้องไปปลูกในที่ของเกษตรกร ขอให้ปลูกกันในสถานที่ดินเพื่อเป็นแบบอย่าง เพื่อคัดพันธุ์หาพันธุ์ที่ดีที่ไม่ขยายพันธุ์โดยใช้ดอก ต้องดูว่าปลูกแล้ว มีพันธุ์ไหนที่ทนแล้งในหน้าแล้งยังเขียวอยู่ก็ได้ โดยขอให้ปลูกก่อนฤดูฝนจะทำให้เกษตรกรในพื้นที่ข้างเคียงเห็น

เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๕ ณ โครงการพระราชดำริ สวนหาดทรายใหญ่ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้พระราชทานพระราชดำริ ความว่า

ขอให้ปลูกหญ้าแฝกไว้ด้วย เพราะหญ้าแฝกมีประโยชน์มากในการช่วยยึดดินไม่ให้พังทลาย ช่วยรักษาหน้าดิน โดยเฉพาะโครงการนี้มีที่ลาดชันหลายแห่ง นอกจากนี้หญ้าแฝกยังช่วยกักเก็บอินทรีย์วัตถุไว้ในดิน ใบอ่อนของหญ้าแฝกยังเป็นอาหารสัตว์ได้อีกด้วย

เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ได้พระราชทาน พระราชดำรัส ณ โต๊ะเสวยที่ ๑ ภายในพระตำหนักภูพิงค์ ราชวินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ความตอนหนึ่งว่า

“...นำหญ้าแฝกไปปลูกตามฐานปฏิบัติการต่างๆ และหมู่บ้านใกล้เคียง แล้วขยายไปปลูกทั่วประเทศ เนื่องจากหญ้าแฝกมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการจัดระบบอนุรักษ์ดินโดยการปลูกเป็นแนวรั้วกันตามระดับชั้น และได้มีการศึกษาทดลองใช้อย่างได้ผลดีในประเทศแถบ เอเชียหลายประเทศแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าการปลูกหญ้าแฝกยังส่งผลให้การเพาะปลูกพืชอื่นๆ ระหว่างแนวรั้วหญ้าแฝกนั้น ให้ผลผลิตได้อย่างเต็มที่มากขึ้น...”

เมื่อวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ได้พระราชทานพระราชดำริ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ดังนี้

๑. ให้ดำเนินการปลูกหญ้าแฝก ซึ่งจะช่วยทั้งการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยรากของหญ้าแฝกจะอุ้มน้ำไว้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชุ่มชื้นในดิน อันสามารถปลูกพืชอื่น เช่น ข้าวโพด หรือต้นไม้ยืนต้นอื่นๆ ในบริเวณที่ปลูกหญ้าแฝกได้ และคุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งของหญ้าแฝกก็คือแฝกจะเป็นตัวกักเก็บไนโตรเจน และกำจัดสิ่งเป็นพิษ หรือสารเคมีอื่นๆ ไม่ให้ไหลลงไปยังแม่น้ำลำคลอง โดยกักให้ไหลลงไปได้ดินแทน

๒. ให้ดำเนินการศึกษาและคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ไปพร้อมๆ กัน เพื่อที่จะได้นำไปส่งเสริมและขยายพันธุ์ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป โดยเฉพาะตามไหล่เขาที่จะมีการพังทลายของดินมาก เช่น ที่โครงการเขาชะงุ้มและที่วัดญาณสังวราราม ก็ควรจะปลูกเช่นกัน และทรงแนะนำวิธีการปลูกว่า สมควรปลูกหญ้าแฝกก่อนหน้าฝนประมาณ ๓ เดือน เพื่อที่จะให้ต้นหญ้าแฝกแข็งแรงพอที่จะทนต่อแรงของน้ำในหน้าฝนได้ และยังทรงให้ศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกในร่องน้ำในลักษณะที่เป็น check dam ด้วย ตลอดจนถึงสูงชันตามริมถนนที่ดินเปลือยอยู่ ให้นำหญ้าแฝกไปปลูกเพื่อป้องกันดินพังทลายด้วย

เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๕ พระราชทานพระราชดำริ โครงการศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สรุปได้ดังนี้

๑. การคัดเลือกสายพันธุ์หญ้าแฝกนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ควรระมัดระวังอย่างมาก ควรเลือกสายพันธุ์ที่ไม่สามารถกระจายพันธุ์ได้โดยเมล็ด เพราะถ้าเป็นสายพันธุ์ที่แพร่กระจายโดยทางเมล็ดแล้วจะเป็นอันตราย

๒. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่เก็บกักน้ำของอ่างเก็บน้ำควรปลูกตามแนวระดับ โดยรอบอ่างเก็บน้ำจำนวน ๓ แนว คือ

แนวที่ ๑ ปลูกตามแนวระดับสูงเท่าระดับเก็บกักน้ำ

แนวที่ ๒ ปลูกตามแนวสูงกว่าระดับเก็บกักน้ำ ๒๐ เซนติเมตร

แนวที่ ๓ ปลูกตามแนวต่ำกว่าระดับเก็บกักน้ำ ๒๐ เซนติเมตร (เพราะน้ำมักไม่ถึงระดับกักเก็บ)

๒.๑ ป้องกันดินพังทลายลงไปในอ่างเก็บน้ำ ทำให้รักษาหน้าดินเหนื่ออ่าง ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ขึ้น อันจะเป็นการช่วยให้ป่าไม้ในบริเวณพื้นที่รับน้ำสมบูรณ์ขึ้นอย่างรวดเร็ว

๒.๒ การปลูกหญ้าแฝกบนพื้นที่ภูเขา ให้ปลูกตามแนวขวางของความลาดชัน และในร่องน้ำของภูเขา เพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน และช่วยเก็บความชื้นของดิน

เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม

๒๕๓๙ พระราชทานพระราชดำริ
ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สรุป
ดังนี้

หญ้าแฝกถ้าปลูกชิดกัน
มากๆ หรือปลูกรอบโคนไม้ผล
เป็นแบบวงกลม

ถ้าปลูกใกล้ต้นไม้มาก
เกินไปจะทำให้ต้นไม้ขาดน้ำ

เพราะหญ้าแฝกใช้น้ำมาก และน้ำจะซึมหารากไม้ผลยาก
เพราะรากหญ้าแฝกกันไว้ที่ปลูกไว้เป็นครึ่งวงกลม และกอ
ชิดกันนั้นถูกต้องแล้ว

บริเวณพื้นที่ปลูกป่าเชิงเขาทองอย่าทำแบบ
เปลือกปุ๋ยจากเขาจะลงมา ดินและน้ำจากเขาจะลงมาต่อ
ขยายแนวหญ้าแฝกออกไปอีก ควรปลูกเป็นรูปตัววีว่า
ไม่ซ้าก็จะเต็มร่อง

การปลูกในร่องน้ำลึกควรทำคันดินหรือคันหิน
ขวางน้ำก่อน เพื่อทำเป็นทาบเล็กๆ (Check Dam) อย่า
ปลูกลงไปในเรื่องน้ำโดยตรง ส่วนพื้นที่ระหว่างแถวหญ้า
แฝกที่เป็น Contour ดินจะมีคุณภาพดีขึ้นน่าจะให้
เกษตรกรปลูกพืชล้มลุก

วิธีการปลูกหญ้าแฝกแซมในช่องว่างแนวรั้วหญ้า
แฝกในพื้นที่ดินดานให้ใช้ส่วนเจาะตามแนวช่องว่าง
โดยใส่ปุ๋ยหมักลงไปตามร่อง

เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๐ พระราชทานพระราชดำริ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนมสาร จันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปดังนี้

ให้ศึกษาการปลูกหญ้าแฝกในดินดานของตำบลเขาหินซ้อน ซึ่งได้เคยให้ทำในดินดานที่เขาชะงุ้มฯ และห้วยทรายฯ การปลูกหญ้าแฝกรอบขอบแนวป่า เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายหน้าดิน เศษใบไม้ที่ร่วงหล่นจะช่วยให้ดินมีการพัฒนาที่ดีขึ้น เมื่อใบไม้ย่อยสลายส่วนหญ้าแฝกที่ปลูกในระหว่างไม้ยืนต้นจะไม่ตาย แต่จะชะงักการเติบโตระยะหนึ่ง เมื่อมีการตัดไม้ออกแฝกก็เจริญได้อีกครั้ง ให้ปลูกหญ้าแฝกในดินดาน โดยระเบิดดินดานเป็นหลุมแล้วปลูกหญ้าแฝกลงในหลุมเพื่อดันชั้นดินดานให้แตกสามารถกัดตะกอน ตลอดจนใบไม้ทำให้เกิดดินใหม่ขึ้น

เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๔๑ พระราชทานพระราชดำริ ณ พระราชวังสนามจันทร์ อำเภอสะอ้าน จังหวัดเพชรบุรี เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สรุปได้ดังนี้

ปลูกหญ้าแฝกเพื่อที่จะให้ดินนั้นพัฒนาขึ้นมาเป็นดินที่สมบูรณ์ โดยที่ปลูกหญ้าแฝกและทำคันกันน้ำไม่ให้ตะกอนเหล่านั้นไหลลงไปในห้วย ก็สามารถฟื้นฟูได้อย่างดี หากว่าไม่ปฏิบัติเช่นนี้ดินนั้นหมดไปเลย เหลือแต่ดินดานและทราย และดินที่อาจเป็นดินสมบูรณ์ก็ไหลลงไปในห้วยทำให้ห้วยตื้นเขิน เมื่อห้วยตื้นเขิน น้ำที่ลงมาจากภูเขา ก็ท่วมในที่ราบ และน้ำที่ลงมาจากเขาจะลงมาโดยเร็ว เพราะภูเขาไม้ต้นไม้น้อย ทำให้น้ำลงมารวมอย่างฉับพลันและท่วม

เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ พระราชทานพระราชดำริโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) อำเภอปาดมบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สรุปได้ว่า

ควรปลูกหญ้าแฝกก่อนหรือพร้อมกับการปลูกป่า โดยเฉพาะที่ลาดชัน โดยต้องปลูกให้ถูกวิธีคือ ขวางแนวลาดชัน เพราะในแผนที่ ปตท. แสดงการปลูกป่าจะเป็นแนวลงมาเหมือนที่ชาวเขาปลูกกะหล่ำ โดยให้สังเกตที่ลำห้วยด้านล่างภูเขาจะเห็นดินลงไปกองอยู่เต็ม

ควรปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวกันไฟป่าของแปลงปลูกป่าเพราะการปลูกป่าของหน่วยงาน ต้องมีเจ้าหน้าที่หน่วยดับไฟต้องใช้รถจักรยานยนต์เพื่อตรวจป่า ขอให้ใช้วิธีปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวเพราะหญ้าแฝกนั้นต่างกับหญ้าคาซึ่งหน้าแล้งจะแห้งติดไฟง่าย แต่หญ้าแฝกหน้าแล้งจะเขียวเพราะรากดูดความชื้นตลอดเวลาจะเป็นแนวกันไฟโดยธรรมชาติ

การใช้ประโยชน์ของต้นหญ้าแฝกที่มีชีวิต

ต้นหญ้าแฝกที่ยังมีชีวิตอยู่ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังต่อไปนี้

การใช้ประโยชน์ฉบับ (Conventional Uses) ได้แก่ การใช้ประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนการป้องกันสิ่งแวดล้อม การบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

การใช้ประโยชน์อื่นๆ (Other Uses) ได้แก่ การนำหญ้าแฝกที่ยังมีชีวิต (นั่นคือไม่มีการเก็บเกี่ยว) ดังต่อไปนี้

อาหารสัตว์ (Forage) ใบหญ้าแฝกมีคุณค่าทางอาหารพอๆ กับหญ้าอื่นๆ อีกทั้งยังไม่มีสารที่เป็นพิษ จึงไม่เป็นอันตรายต่อปศุสัตว์ หญ้าแฝกกลุ่มแหล่งพันธุ์กำแพงเพชร ๒ ให้คุณค่าทางอาหารสัตว์ดีกว่าแหล่งพันธุ์อื่นๆ มีโปรตีน ๕.๒ เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักแห้ง

ไม้ประดับ (Ornamental) หญ้าแฝกเป็นพืชที่มีรูปทรงของกอสวยงาม ใบตั้งตรงและห้อยย้อย จึงถูกนำไปใช้เป็นไม้ประดับทั้งในการปลูกลงดิน และในภาชนะ

สำหรับการปลูกลงดินนั้น หญ้าแฝกช่วยให้สวนหย่อมเฉลี่ยบ้าน ทางเดินสวยงาม เมื่อปลูกชิดติดกันเป็นแถว หญ้าแฝกจะทำหน้าที่เป็นแนวรั้วที่สวยงาม อีกทั้งยังช่วยบดบัง ส่วนที่ไม่สวยงามของพื้นที่ พร้อมๆ กับทำหน้าที่อนุรักษ์ดินและน้ำของสถานที่นั้นๆ ดังเช่น พื้นที่ในสถานพักผ่อนหย่อนใจริมอ่างเก็บน้ำ ริมทางหลวง วงเวียนสนามกอล์ฟ เป็นต้น

การใช้ประโยชน์ของหญ้าแฝก

* กิจกรรมการเกษตร

วัสดุคลุมดิน (Mulch) ในดินแดนเขตร้อนน้ำระเหยออกจากผิวดิน จากการแผดเผาของแสงแดดทำให้เกิดความแห้งแล้งแก่พืชที่ปลูกไว้ การใช้พืชคลุมดินเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดอันหนึ่งในการสงวนความชุ่มชื้นไว้ในดิน

ปุ๋ยหมัก (Compost) ส่วนต้นและใบหญ้าแฝกที่ตัดออกมา นี้ สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมักได้เช่นเดียวกับซากพืชชนิดอื่นๆ กล่าวคือ ภายในระยะเวลา ๖๐ - ๑๒๐ วัน ต้นและใบหญ้าแฝกจะย่อยสลายเป็นปุ๋ยหมักอย่างสมบูรณ์ ลักษณะอ่อนนุ่ม ยุ่ยสีน้ำตาลเข้มจนถึงดำได้มีการคำนวณว่าปุ๋ยหมักจากใบหญ้าแฝก ๑ ตัน มีคุณค่าเทียบเท่ากับปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต ๔๓ กิโลกรัม

แท่งเพาะชำ/วัสดุปลูกพืช (Nursery Block/ Planting Medium) โครงการพัฒนาตอยตุงสามารถผลิตแท่งเพาะชำและวัสดุปลูกจากใบพืชและต้นหญ้าแฝก ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ได้ดี

อาหารสัตว์ (Fodder) ใบอ่อนของหญ้าแฝกหอม เช่น หญ้าแฝกแหล่งพันธุ์ “กำแพงเพชร ๒” สามารถใช้เป็นแหล่งอาหารสัตว์ โดยนำไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควายได้ ควรในช่วงอายุ ๒ ถึง ๔ สัปดาห์

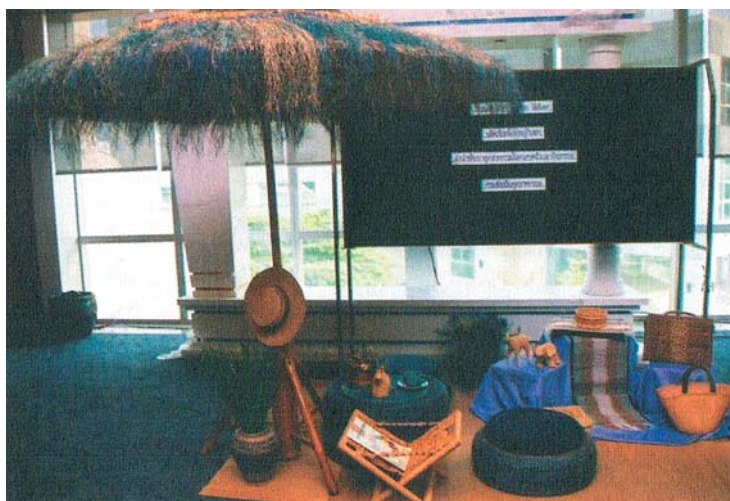
เพาะเห็ด (Mushroom Cultivation) ต้นและใบของหญ้าแฝกมีองค์ประกอบพวกเซลลูโลส เฮมิเซลลูโลส ลิกนิน และโปรตีนหยาบ รวมทั้งแร่ธาตุต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้เป็นวัสดุสำหรับเพาะเห็ดได้โดยนำต้นและใบหญ้าแฝกมาหั่นเป็นชิ้นขนาด ๒ - ๔ เซนติเมตร แช่น้ำและหมักนานประมาณ ๓ - ๔ วัน บรรจุถุงนึ่งฆ่าเชื้อตามกรรมวิธีการเตรียมวัสดุเพาะเห็ดต่อนั้นจึงใส่เชื้อเห็ด เห็ดที่ขึ้นได้ดีในวัสดุเพาะที่เตรียมจากต้นและใบแฝก ได้แก่ เห็ดนางรม เห็ดภูฐาน เห็ดนางฟ้า เห็ดเป๋าฮื้อ และเห็ดหอม

วัสดุรองคอก (Livestock Bedding) ใบหญ้าแฝกสามารถใช้เป็นวัสดุรองพื้นคอกปศุสัตว์ ซึ่งมีความทนทาน เช่นเดียวกับฟางข้าว แต่ทนทานกว่าหญ้าคา

ผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม (Handicraft) ใบหญ้าแฝกที่มีใบเหมาะสมที่จะนำมาทำงานหัตถกรรมเป็นชนิดหญ้าแฝกหอม (*Vetiveria zizanioides*) ได้แก่ พันธุ์ “ศรีลังกา” แหล่งพันธุ์ “กำแพงเพชร ๒ “สุราษฎร์ธานี” และ “สงขลา ๓” แฝกหอมนี้มีลักษณะเป็นมันและยาว เมื่อถูกน้ำใบจะนิ่ม จึงเหมาะที่จะนำมาทำงานหัตถกรรมได้ดี

วิธีเตรียมใบหญ้าแฝกก่อนนำมาสาน มีวิธีการเตรียมที่ง่ายสะดวก โดยนำใบหญ้าแฝกมาตากแดด อาจจะตากบนตะแกรงบกกพื้นเพื่อให้อากาศถ่ายเทด้านล่างได้ด้วยก็จะทำให้ใบแห้งเร็วยิ่งขึ้น ใช้เวลาตาก ๓ - ๖ วัน หลังจากนั้นก็นำมาจักให้ได้ขนาดตามต้องการ ก่อนสานควรแช่น้ำหรืออาจจะลुบน้ำที่ใบแฝกขณะที่สานก็จะช่วยให้ใบนิ่มและไม่บาดมือ

งานหัตถกรรมที่สามารถใช้ใบหญ้าแฝกมาประดิษฐ์ได้แก่ งานหัตถกรรมประเภทเครื่องจักสานและงานทอ ซึ่งเป็นงานหัตถกรรมที่เป็นที่นิยมและให้ได้ทุกสถานที่ทุกโอกาสสามารถนำมาเป็นของใช้ได้หลากหลาย เช่น

ผลิตภัณฑ์ตะกร้าและภาชนะ ได้แก่ ตะกร้า กระจาด กระดัง และภาชนะรองต่างๆ

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องประดับบ้าน ได้แก่ นาฬิกาแขวน กรอบรูป กรอบกระจก โป๊ะไฟ ดอกไม้ เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกาย ได้แก่ กระเป่า หมวก เข็มขัด เข็มกลัดติดเสื้อ เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้แก่ แฟ้มเอกสาร ปกไดอะรี และเสื้อ เป็นต้น

พื้นที่ที่จะปลูกหญ้าแฝก

พื้นที่ลาดชัน สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันที่ไม่ใช่เป็นป่าต้นน้ำ เป็นพื้นที่ซึ่งมีการทำการเกษตร หรือมีการตัดต้นไม้ทำลายป่าเพื่อการเกษตร เช่น พื้นที่เกษตรที่สูงและไร่เลื่อนลอย เป็นต้น ควรนำหญ้าแฝกไปปลูกตามแนวระดับ ขวางแนวลาดชันของพื้นที่หรือปลูกเป็นรูปครึ่งวงกลม แหวนรับความลาดเทของพื้นที่รอบต้นไม้แบบฮวงซุ้ย เพื่อลดความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดิน หญ้าแฝกจะทำหน้าที่นี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีการจัดการแนวแถวหญ้าแฝกให้มีจำนวนแนวแถวที่เหมาะสมตามความลาดชันของพื้นที่ และพื้นที่ปลูก และปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวเดี่ยวให้ต้นชิดติดกัน

พื้นที่ราบ การปลูกหญ้าแฝกในสภาพพื้นที่ราบโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์เพื่อการตัดใบหญ้าแฝกคลุมดินทั้งนี้ เพื่อสงวนความชื้นใต้ดินและการอนุรักษ์น้ำในดินที่ได้จากน้ำฝนตลอดจนฟื้นฟูดินที่เสื่อมโทรม โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และหมุนเวียนธาตุอาหารในดินชั้นล่างขึ้นมาสู่ดินชั้นบนเป็นประโยชน์ต่อพืชที่ปลูกหรือเพื่อการขยายพันธุ์เป็นต้น ซึ่งอาจปลูกตามรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบร่วมกันก็ได้ เช่น ปลูกเป็นแถว รูปครึ่งวงกลมและวงกลม เป็นต้น

พื้นที่วิกฤติ การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ที่ง่ายต่อการชะล้างพังทลาย ได้แก่ ขอบบ่อน้ำหรือสระน้ำที่ขุดใหม่ ไหล่ถนน รอยต่อของผิวน้ำกับแนวป่าที่อยู่เหนือเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ แนวร่องน้ำข้างถนน พื้นที่ภูเขาและพื้นที่ที่ถูกน้ำกัดเซาะเป็นร่องลึก เป็นต้น

การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่วิกฤติเหล่านี้ จะต้องปลูกต้นหญ้าแฝกให้ชิดติดกัน ต้องมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเร่งการเติบโตของหญ้าแฝกโดยการใส่ปุ๋ยและควรตัดแต่งให้หญ้าแฝกมีการเจริญเติบโตด้านข้างหรือแตกกอหนาแน่นอยู่เสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับแนวหญ้าแฝกในการกักเก็บตะกอนดินที่ถูกพัดพามากับน้ำไหลบ่า ป้องกันไหล่ทางชำรุด และป้องกันการกัดเซาะดินของน้ำฝนบริเวณขอบบ่อหรือสระน้ำ เป็นต้น อนึ่ง ในพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะเป็นร่องลึก ควรปลูกหญ้าแฝกเป็น รูปตัววีคว่ำแล้วปลูกต่อเป็นแนวยาวไปตามเส้นชั้นความสูงในลักษณะก้างปลา โดยมีระยะห่างระหว่างแถวตามแนวตั้ง ๑.๐ เมตร เพื่อชะลอการกัดเซาะ

ร่องน้ำและการกระจายน้ำให้ไหลลึกซึมลงไปในดินหน้าแนว
หญ้าแฝก หรือปลูกเป็นแนวตรงขวางร่องน้ำเพื่อช่วยในการ
เก็บกักตะกอนดินไว้ในร่องน้ำ จนในที่สุดน้ำก็จะมีตะกอน
ทับถมจนเต็ม พื้นที่วิกฤติดังกล่าวนี้จะเน้นการสร้างแนวแถว
หญ้าแฝกให้มีความแข็งแรงเพียงพอที่จะต้านแรงปะทะของ
น้ำได้ โดยการเพิ่มจำนวนแถวหญ้าแฝกให้ทันฤดูน้ำหลาก
โดยการปลูกเร็วขึ้น การใช้ปุ๋ยและการตัดแต่งหญ้าแฝก พันธุ์
แฝกที่เหมาะสม เพื่อการปลูกขวางร่องน้ำ ได้แก่หญ้าแฝกกลุ่ม
เช่น พันธุ์ศรีลังกา แหล่งพันธุ์สงขลา ๓ กำแพงเพชร ๒ และ
สุราษฎร์ธานี เป็นต้น หญ้าแฝกพันธุ์และแหล่งพันธุ์ดังกล่าว
เหล่านี้จะมีลักษณะลำต้นแข็ง สูง ตั้งตรง และจะแตกตาและ
รากที่ข้อของลำต้นได้เสมอ เมื่อมีตะกอนดินมาทับถมจะ
สามารถรับแรงปะทะจากน้ำที่ไหลบ่าได้ดี

การปลูกหญ้าแฝกรอบบริเวณแหล่งน้ำ

อ่างเก็บน้ำควรวางปลูกแนวหญ้าแฝกเป็นแถวตามแนวระดับรอบอ่าง จำนวน ๓ แถว ได้แก่ ที่ระดับเก็บกักน้ำ (แถวที่ ๑) ที่ระดับความสูงขึ้นมาตามแนวดิ่งจากแนวที่ ๑ จำนวน ๒๐ เซนติเมตร และที่ระดับต่ำกว่าแถวที่ ๑ ตามแนวดิ่ง ๒๐ เซนติเมตร (เพราะน้ำมักจะไม่ถึงระดับเก็บกัก)

บ่อสระน้ำควรวางแนวปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวตามแนวระดับ จำนวน ๒ แถว คือ ที่ระดับห่างจากริมขอบบ่อประมาณ ๕๐ เซนติเมตร และที่ระดับทางน้ำเข้าบ่อ

คลองส่งน้ำคลองระบายน้ำให้ปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวตามแนวระดับขนานไปตามคลองส่งน้ำหรือคลองระบายน้ำ ๕๐ เซนติเมตร

การปลูกหญ้าแฝกตามไหล่ถนน

การปลูกหญ้าแฝกบริเวณไหล่ถนน เป็นวิธีป้องกันความเสียหายของไหล่ถนน เป็นการลดการกัดเซาะของน้ำฝนได้ดี รวมทั้งรากหญ้าแฝกจะช่วยยึดดินบริเวณไหล่ถนนไม่ให้เกิดการพังทลาย การวางแผนปลูกหญ้าแฝกบริเวณด้านข้างตามความยาวของไหล่ถนน ควรให้แถวหญ้าแฝกอยู่ต่ำกว่าไหล่ถนนประมาณ ๓๐ - ๕๐ เซนติเมตร เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดจากแนวหญ้าแฝกบังสายตาของผู้ใช้รถใช้ถนน

วิธีการปลูกแนวหญ้าแฝก

การปลูกแทนคันดิน เพื่อการอนุรักษ์ดินและความชุ่มชื้น ปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวระดับขวางความลาดเทในต้น

ฤดูฝนโดยการไถพรวนดิน และทำร่องจำนวน ๑ ร่องไถ แล้วปลูกหญ้าแฝกลงในร่องไถระยะปลูกระหว่างต้น หรือกอห่างกันประมาณ ๕ เซนติเมตร ปลูก ๑ ต้นต่อหลุมหรือ ๑ - ๓ หลุมต่อหลุม กรณีที่มีการเตรียมกล้าหญ้าแฝกมาอย่างดีแล้วกลบดินรอบโคนให้แน่น ระยะห่างระหว่างแถวหญ้าแฝกจะไม่เกิน ๒ เมตร ตามแนวตั้ง หญ้าแฝกจะเจริญเติบโตกอชิดกันภายใน ๔ - ๖ เดือน หรือ ๑ - ๓ ฤดูเพาะปลูก กรณีพื้นที่แห้งแล้งควรตัดหญ้าแฝก ๑ - ๒ เดือนต่อครั้ง ให้สูงประมาณ ๓๐ - ๕๐ เซนติเมตร เพื่อเร่งให้มีการแตกกอ

การปลูกเพื่อควบคุมร่องน้ำและกระจายน้ำ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อควบคุมร่องน้ำไม่ให้ถูกกัดเซาะพังทลายมากยิ่งขึ้น และทำให้เกิดคันกันน้ำ จะต้องมีการเตรียมกล้าหญ้าแฝกเป็นอย่างดี เช่น เพาะชำกล้าแฝกในถุงพลาสติกจนกระทั่งแตกกอเต็มถุงและแข็งแรงดีแล้วจึงนำไปปลูกร่องน้ำ โดยขุดหลุมปลูกขวางร่องน้ำเป็นแนวตรง หรือเป็นแนวลูกศร ย้อนทางกับทิศทางน้ำไหล อาจใช้กระสอบทรายหรือก้อนหินช่วยทำคันเสริมฐานให้มั่นคงตามแนวปลูกหญ้าแฝก ควรปลูกหญ้าแฝกให้ชิดกันยิ่งกว่าวิธีแรก ระยะห่างระหว่างแนวปลูกหญ้าแฝกจะไม่เกิน ๒ เมตร ตามแนวตั้งหลังจากเกิดคันดินกันน้ำ แล้วจะปลูกหญ้าแฝกต่อจากแนวคันดินกันน้ำนั้นออกไปทั้งสองข้างเพื่อเป็นการกระจายน้ำเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูก

การปลูกเพื่อรักษาความชุ่มชื้น ปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับน้ำสูงสุดท่วมถึง ๑ แนว และปลูกเพิ่มขึ้นอีก ๑ - ๒ แนว เหนือแนวแรกซึ่งขึ้นอยู่กับความลึกของขอบสระ ระยะปลูกระหว่างต้น ๕ เซนติเมตร

การนำระบบหญ้าแฝกมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เกษตร

พื้นที่ดิน ควรใช้หญ้าแฝกปลูกเพื่อแสดงขอบเขต ล้อมรอบพื้นที่นาบริเวณขอบคันนา ตัดใบหญ้าแฝกคลุมดินที่ปลูกพืชผักหรือพืชไร่นาข้าวหลังฤดูเก็บเกี่ยว เป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในนาข้าว และรักษาความชื้นในดินให้กับพืชที่ปลูกหลังนาในฤดูแล้งได้

พื้นที่ไร่ ควรใช้หญ้าแฝกปลูกเป็นแถวในพื้นที่ปลูกพืชไร่ในพื้นที่ราบ โดยปลูกเป็นแถวสลับกับแถวปลูกพืชไร่จะช่วยกักเก็บเม็ดดินและเศษไม้ใบหญ้าที่ถูกพัดพามากับน้ำสะสมอยู่หน้าแถวหญ้าแฝกที่ปลูกตามแนวระดับ ทำให้หน้าดินไม่สูญเสียไปกับน้ำ แต่จะสร้างเป็นชั้นบันไดธรรมชาติอยู่หน้าแถวหญ้าแฝก

พื้นที่ปลูกผักไม้ดอก และไม้ประดับ ควรใช้หญ้าแฝกปลูกรอบพื้นที่यर่องหรือรอบแปลงเพาะปลูกพืชผักไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อตัดใบหญ้าแฝกนำไปคลุมดินทดแทนใช้ฟางข้าว ซึ่งเป็นวิธีดั้งเดิม และนับวันจะหาฟางข้าวได้ยากขึ้น นอกจากเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการขนย้ายฟางข้าวจากในนาแล้วยังช่วยป้องกันการพังทลายของร่องปลูกพืชได้ดีอีกด้วย

พื้นที่สวนไม้ผลยืนต้น ยาพารา และปาล์มน้ำมัน

พื้นที่ที่เป็นสวนไม้ผลดั้งเดิม พื้นที่เกษตรที่เป็นสวนไม้ผลดั้งเดิม จัดว่าเป็นระบบที่มีความสมบูรณ์มั่นคง และยังยืนดีอยู่แล้ว ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องนำหญ้าแฝกไปปลูก เช่นเดียวกับพื้นที่ที่เป็นป่าสมบูรณ์ นอกจากหญ้าแฝกไม่สามารถเจริญเติบโตเป็นปกติ เนื่องจากมีแสงแดดไม่เพียงพอแล้ว ยังเป็นการปลูกหญ้าแฝกที่ไม่เหมาะสมและถูกต้องอีกด้วย หากเป็นไม้ยืนต้นที่มีอายุไม่เกิน ๓ ปี หรือทรงพุ่มยังไม่ชิดติดกัน และมีปัญหาเรื่องความแห้งแล้งและการชะล้างพังทลายของดิน ก็อาจใช้หญ้าแฝกปลูกเป็นแถวตามความยาวของแถวไม้ผลนอกเขตทรงพุ่มไม้ผลที่ปลูกรอบๆ โคนต้นไม้ผลที่ปลูกรัศมีประมาณ ๑.๕ – ๒.๐ เมตร ในลักษณะครึ่งวงกลมแขนงสำหรับพื้นที่ลาดชัน หรือลักษณะวงกลมสำหรับพื้นที่ราบ เพื่อตัดใบหญ้าแฝกคลุมดินบริเวณโคนต้นไม้ผลเพื่อสงวนน้ำในดิน และลดการชะล้างพังทลายดิน

พื้นที่เริ่มปลูกสร้างสวนไม้ผล พื้นที่เกษตรเป็นสวนไม้ผลยืนต้นที่เริ่มขึ้นมาใหม่ หรือรื้อสวนเก่าเพื่อปลูกสวนไม้ผลใหม่ หรือสวนยางพาราที่เริ่มปลูกใหม่ ควรปลูกหญ้าแฝกขวางความลาดเท ตามแนวระดับขนานไปกับแถวไม้ยืนต้นไม้ผล หรือปลูกรอบเฉพาะหลุมปลูกไม้ผลแบบครึ่งวงกลมแขนงรับความลาดเท เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินและตัดใบคลุมดินเพื่อรักษาความชื้นในดิน และเป็นการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อความยั่งยืนของระบบ

การปลูกในสวนผลไม้ระยะที่ไม้ผลยังไม่โต หรือปลูกก่อนที่จะลงไม้ผล ระยะห่างระหว่างแถวของหญ้าแฝกจะขึ้นอยู่กับระยะปลูกผลไม้ ระยะห่างระหว่างแถวหญ้าแฝกขนานไปกับแถวของไม้ผลห่างจากแถวไม้ผลพอประมาณ เช่น ๑.๕ เมตร แถวหญ้าแฝกนอกจากจะป้องกันดินพังทลายและรักษาความชื้นของดินตามปกติแล้ว การตัดหญ้าแฝกบ่อยๆ และนำใบหญ้าแฝกมาคลุมโคนต้นไม้ผล จะเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาความชื้น และความอุดมสมบูรณ์ของดินเพิ่มขึ้น

พื้นที่เกษตรที่มีระบบการปลูกพืชแบบผสมผสาน

การใช้หญ้าแฝกในระบบการปลูกพืชแบบผสมผสานจะมีความหลากหลายรูปแบบ ระบบการปลูกพืชแบบผสมผสานจะมีความหลากหลายในชนิดของพืช (biodiversity) เป็นระบบพืชเดี่ยว (single cropping system) ในพื้นที่เล็กๆ และระบบปลูกแบบผสมผสาน (integrated cropping system) และความแตกต่างกันของลักษณะสภาพพื้นที่ (topography) ที่ปลูกพืชเกษตร ดังนั้น การใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกของเกษตรกรในแต่ละรูปแบบของการปลูกพืชจะมีมากน้อยไม่เหมือนกัน เช่น ในสภาพพื้นที่สูงลาดชัน ประโยชน์ของหญ้าแฝกนอกจากการตัดคลุมดินเพื่อช่วยอนุรักษ์น้ำในดิน ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน และช่วยตามแนวระดับ ยังช่วยลดการชะล้างพังทลายของหน้าดินได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ขณะที่พื้นที่ราบที่มีดินเสื่อมโทรม ประโยชน์ของหญ้าแฝกจะเน้นในแง่ของการปรับปรุงบำรุงดินฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับดิน

ผลจากการใช้หญ้าแฝกในพื้นที่เกษตร แบบผสมผสาน พอสรุปได้ดังนี้

การปลูกหญ้าแฝกเป็นแถว ห่างกันประมาณ ๖.๐ เมตร สามารถตัดใบหญ้าแฝกคลุมดินได้ ละประมาณ ๑.๘ - ๒.๖ ตันต่อไร่ หรือคิดเป็นธาตุอาหาร ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และ โพแทสเซียม จะได้ประมาณ ๑๗ - ๔๔, ๑ - ๖ และ ๓๗ - ๘๐ กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ตามลำดับ

การใช้หญ้าแฝกปลูกเป็นรูปวงกลมในพื้นที่ราบ ในรัศมี ๒.๐ เมตร หรือที่ที่มีความลาดชันน้อย แต่ทิศทางรอบโคนต้นไม้ไม่สามารถตัดหญ้าแฝกคลุมโคนต้นไม้ได้ปีละประมาณ ๕๐ - ๗๐ กิโลกรัมต่อต้น และทำให้ความชื้นของดินบริเวณโคนต้นไม้เพิ่มขึ้นถึง ๓๕ เปอร์เซ็นต์

แนวหญ้าแฝกช่วยลดการพังทลายของดิน ในระบบปลูกพืชแบบผสมผสานที่มีไม้ผลเป็นหลักแบบต่างๆ แนวหญ้าแฝกสามารถลดปริมาณน้ำไหลบ่าหน้าดิน (run-off water) และตะกอนดินได้ถึง ๒ - ๖ และ ๖ - ๓๖ เท่า ตามลำดับทั้งนี้ ระบบที่มีสับปะรดเป็นพืชแซม จะมีปริมาณน้ำไหลบ่าหน้าดินและตะกอนดินน้อยที่สุด ขณะที่ระบบที่มีกล้วยเป็นพืชแซมมีมากที่สุด

ประโยชน์ที่ได้รับจากแบบการปลูกพืชในระบบผสมผสานดังกล่าวนี้คือ การพัฒนาพื้นที่เสื่อมโทรม ดินเลว ฝนแล้ง มาเป็นระบบการเกษตรยั่งยืนในรูปป่ากินได้ โดยใช้หญ้าแฝกช่วยในการรักษา และพัฒนาระบบในช่วงแรก เมื่อไม้ผลต่างๆ เจริญเติบโตจะกระทั่งให้ผลผลิต มีทรงพุ่มชิดติดกันครอบคลุมพื้นที่เป็นป่ากินได้แล้ว หญ้าแฝกจะหมดบทบาทที่สุด

การขอรับบริการ

ขอรับบริการกล้าหญ้าแฝก คำแนะนำและเอกสาร
คู่มือการขยายพันธุ์ และการปลูกได้ที่สำนักงานพัฒนาที่ดิน
เขต หรือสถานีพัฒนาที่ดินใกล้บ้าน ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
พิบูลทองฯ ในวันและเวลาราชการ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000

โทรศัพท์ 0-7363-1033 โทรสาร 0-7363-1034

Email : cpt_1@ladd.go.th Website : www.pikunthong.com